

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ДВАДЕСЕТПЕТОГОДИШЊИЦА „ПРОСВЕТНЕ ЗАДРУГЕ СРПКИЊА У СТАРОМ БЕЧЕЈУ“.

Божјом милошћу и вољом навршила је задруга ова на св. Илију 25 година постанка свога. Пре дакле 25 година, а то беше 1874. год. удружише се дичне Српкиње ст.-бечејске, да својом снагом и родољубивим маром и жаром потпомажу српску просвету и школу, да обавештавају неуки свет о благодети нар. школе по народ наш, да омогуће многим сирочету похађање школе у време љуте зиме одевајући их топлом одећом и обућом. Старала се, да се девојчице по свршетку нар. школе поучавају лепом и корисном ручном раду, којим ће себи у животу заслуге стећи и безбрижније живети моћи; да се девојчице обучавају у вртарству и мудрог газдовању, кућарству и паметној штедњи. Осим тога потпомагала је ванредно даровиту децу, која су на вишем образовању била; одржавала је српско забавиште пуних 10 година; пружала је помоћи свуда, где се ова нужном показала и још многа узвишена и племенита дела чинила, која се сва овде изређати не могу, довољно само да се наспомене, да је ова скромна и немногобројна задруга за време опстанка свога преко 13.000 фор. на горња дела утрошила и још близу 5000 фор. уштедила!

Та дакле задруга Српкиња прославила је свечано своју двадесетпегодишњицу ретком свечаношћу на Велику Госпојину 15. августа о. г. Она је нарочитим позивом позвала на славље ово све своје посестрима задруге, за које је знала да постоје, да јој присуством својим преко изасланица својих прославу увеличају, али су јој се посестрима доста хладно одазвале, јер од позватих преко 30 задруга заступљене беху само четири то: вел. кикиндска преко изасланства у особама гђе Сиде Пачу подпредседнице, гђе Јелене Н. Николића, гђе Александре Шевичке, гђе Јулије Веселиновићке са вредним својим перовоћом Мишом Косићем; суботичка преко својих изасланица гђе Јелене Коњовић и кћерке гђе Данице; меленачка преко гђа: Ане Предраговић подпреде. и Маре Стевановић одборкиње; и шурско-бечејска преко гђе: Маре Давидовићке председнице, Софије Нићин, Шићаревић и Радивојевић са перовоћом Др. Богданом Давидовићем.

У очи дана прославе већ се опазило живље кретање по Бечеју, када први гости приспеше. На сами пак дан прославе беше сав Бечеј оживео и неки вид свечани узео, особито у 9 сати пре подне, када се по-

чеше у школско здање икупљати многе госпође у свечаном руху одевене. Па тек када се сав свечани скуп крену у велелепну цркву бечејску милина беше видети леп низ госпођа чланица, где своје миле гошће у цркву воде. У св. храму свечана и торжествена литургија, коју служе три свештеника под начелством преч. проте г. Јована Бороте, а са хора умилно и складно поје цркв.-певачка дружина ст.-бечејска. По свршетку литургије држано је благодареније, после кога је држао г. прота врло лепу беседу, у којој је изнео задаћу женских задруга, похвалио њихов благотворни рад по народ наш, упутио на даљи сложан и истрајни рад, и пожелео задрузи још дуга опстанка.

Из цркве се вратило у црквено-општинску дворану, где је одржана свечана седница у присуству многобројних слушаца обојега пола. Седницу је отворила врла председница гђа Емилија Јоцић врло лепим говором и поздравила присутну публику и госте. За тим је перовођа Стеван Жекић опширно извео 25-годишњи рад задругин. (Говор овај штампан је на другом месту овога листа). —

Сад перовођа прочита поздраве, који су писмено и брзојавно са стране стигли. Прво је прочитано писмо познате велике Српкиње гђе Савке Суботићке из Београда, које рад своје духовитости, родољубива жара и топлине српског осећаја допосимо у целини. Оно гласи:

„Просветној Задрузи Српкиња — Бечеј. — Колико година, толико задужбина на стаблу милосрђа племенитих Српкиња. Колико задруга, толико звездица на културном небу свесних Српкиња. Свака звезда своју светлост има, свака својом заслугом сија, једна другој углед диже, а све скупа српском народу на корист и дику служе. У сутону свог живота жудно у те звезде гледам, и чим се нова укаже, ја ускликнем; а кад се небо њима оспе, тада ће моја душа и на оном свету да ужива, што ми се нада испунила, да српски народ слави опште воскресеније српске свести и српске слоге — амин! Помози Боже и мајка Божја! Кад се небо тим звездама оспе, тад ће скоро зора и српском народу осванути, јер само сло-

га Србина спасава. — 13. августа 1899. год. Београд. — Савка Суботић с. р.“ — Поздрав овај пропраћен је бурним и одушевљеним: „Живела!“ —

Врло је леп и писмени поздрав, што га посла са валовите Неретве из кршине Херцеговине а из места Коњица тамошњи честити поп-Марко С. Поповић, но ми га због опширности не можемо овде донети.

Брзојави, којом је слављеница Задруга поздрављена ови су:

1. *Пакрац* Честитамо врелим сестрама нашим двадесетпетогодишњицу племенитога и родољубнога српскога рада!

Доброшворна Задруга Српкиња.

2. *Маршолош*. Поздрављамо двадесетпетогодишњицу племенитог рада!

Јелена и Младен Јосиф.

3. *Рума* Својој посестрими желим још дуги низ година благословена и добротворна рада!

Румска српска женска Задруга.

4. *Сентомаш*. Сентомашка женска задруга са сестринском радошћу поздравља значајну прославу вашег благодетног рада за 25 година са жељом: да дуго још вршите узвишени задатак свој!

Марија Иванић, председница.

5. *Београд*. Женско Друштво не могући лично у својим изасланицима учествовати у двадесетпетогодишњој прослави ваше Задруге, шаље вам срдачно честитање са уверењем, да данашњу вашу радост, као и све у животу ваше племените Задруге са истинским и сестринским осећајима дели и наше друштво.

Засиданица председнице Кипарина Половић.

6. *Футог*. Примите сестрински поздрав на дан ваше двадесетпетогодишње прославе! Живела!

Ст.-футошка Женска Задруга.

7. *Карловци*. Славу вашу поздрављају вам сестре из Карловаца и желе, да се она на утеху сиротиње и корист просвете српске дуго понавља. Четвртина века живота ваша потврда је за то, да заједничка наша мисао има животне снаге. Хвала вам на љубави, која је планула не да издахне, него да дуго испуњује срца и дуг век. Живеле!

Доброшворна Задруга Карловкиња.

8. *Ада*. Прославу четвртвековног постанка старије сестре наше најсрданије поздрављамо, молећи се Богу, да је и надаље подржи на корист народа нашега.

Ађанке.

9. *Нови Сад.* Слава вам дичне сестре и хвала, што сте предначиле; на том племенитом путу прати ће вас и даље сестре ваше

Новосашкиње.

10. *В. Бечкерек.* Радосни поздрављамо дан прославе двадесетпетогодишњице племенитог и родољубивог вам рада кличемо: Живиле родољубиве, вредне и истрајне сестре Српкиње ст.-бечејкиње на понос и дилку народу свом!

*За задругу Сракиња В. Бечкеречкина
Марија Куцусаровић, поширешескиња,
Сава Кле, шајник.*

11. *Митровица.* Прославу вашу искрено поздравља *Српска женска доброшеорна Задруга.*

И ови поздрави су пажљиво саслушани, и са „Живеле!“ пропраћени.

По прочитању поздрава честитала су изасланства горепоменутих Задруга у име својих Задруга, а г. Ст. В. Поповић, како у своје, тако и у име завода неумрлога добротвора Саве Текелије, коме он част има бити управитељем, и тим је свечана седница завршена.

У 1 сат после подне био је у почаст гостима у гостионици код „Ловачког рога“ заједнички ручак, на ком је учествовало преко 60 особа најотменијега друштва. При ручку је пало више врло лепих, китњастих и родољубивих здравица. Прву здравицу у име слављенице задруге подигао је задружни перовођа Њег. Величанству краљу, која је стојећи и у највећој тишини саслушана, и са великим „Многаја љета“ пропраћена. За овом је г. Др. Иван Влаховић здравио Чика-Стеви; г. Др. Милан Поповић вел.-кикиндској Задрузи као од присутних најстаријој; Ст. Жекић — суботичкој; Др. Паја Мартиновић — турско-бечејској; Др. Никола Белеслијин — меленачкој; Др. Богдан Давидовић — ст.-бечејској; Чика-Стева у захвалној здравици у опште свима женским; Др. Милан Поповић — перовођи ст.-бечејске задруге; и напослетку Мита Сомборски свима гостима. У 4 часа разишли су се сви гости у најбољем расположењу.

У $\frac{1}{4}$ 9 часова у вече врвио је свет у велику општинску гостионицу на концерат, који је био у пространој, дивно декорисаној, и уметнички уређеној и укра-

шеној дворани. Врло би се огрешили о дужност, кад не би са признањем и хвалом споменули имена оних вредних руку, које су више дана са великим трудом и напором посао овај извршиле, а то су чланице гђе: Еуфимија Влаховић, подпредседница, Анка Поповић, одборкиња, и Олга плем. Војновић. — Хвала им! Труд им је крунисан јавном хвалом сваког посетиоца, како мушког, тако и женског, Србина као и Несрбина.

А шта да кажемо за сами концерат? Шта ли за приказиваче и приказивачице појединих пијеса? Перо нам је слабо, а речи нам не достају, да то опишемо и испричамо! То може само онај потпуно оценити, који се у односним вештинама стручњачки разумева, а био је, па чуо и видео. — Једном речи: од како је ваљда Бечеја, тога још није било! Евала им!!! — Није ми на ино, а да имена врлих приказивача и приказивачица јавно и спомена ради не споменем. Ево их дакле: ту су нам гђа Олга пл. Војновић, гђца Исидора Сомборски и г. Др. Милан Поповић са славуј-песмама; гђе Санда Влаховић и Борислава Тајсић са свирком, коју нежним прстима и потпуном виртуозношћу извађаху; а говор Чика-Стевин раздрагао је целу публику и пријатно зачинио целу забаву. Врло би га лепо молили, да говор тај пошаље „Женском Свету“, како би га могли читати и они, који на забави бити не могаху, а ради би да се читањем тога говора насладе.

После програма дошла је игранка, у којој је мила младеж уз лепу војничку музику весело играла, и задовољно се до саме беле зоре провађала, док су међутим старији повучени у побочне просторије весело и задовољно одмарали се.

Ето, тако је прославила „Просветна Задруга Српкиња у Ст. Бечеју“ своју двадесетпетогодишњицу! Слава јој! Дај Боже, прославила своју педесетогодишњицу још славније и сјајније!

Још ми остаје да споменем, да и материјални успех забаве није заостао иза моралнога, јер је на благајни пало 360 фор., од којих је 122 фор. добровољна прилога. Дакле и с те стране се може задовољити.

Г О В О Р

у свечаној седници „Просветне Задруге Српкиња“ приликом њене 25-годишње прославе 15. августа 1899. год.

Велештовани слушаоци!

Мили гости!

У део ми допаде част, да могу као перовођа наше задруге, која данас слави двадесетпетогодишњицу постанка свога, овом свечаном приликом узети реч, да Вам оцртам рад и дела ове задруге, те да Вас укратко упознам тим племенитим и узвишеним радом ове малене и скромне задруге. Податци говора овога црпљени су већином из задружних записника, а понешто и из сопственога учешћа у раду томе, с тога сам слободан најпонижније замолити да ме стрпеливо послушати изволите:

У добу, када се коло наше културне среће почело на боље да окреће, а то беше године 1870. и 1871., када је наш српски народно-црквени Сабор, руковођен лепом слогом са својом јерархијом, а прожет и задахнут племенитом мишљу и родољубивим осећајима за напретком и просветом народа свога, донео „Уредбу за срп. нар. школе“, која је 1872. год. добила и високу потврду Његова Величанства, загрејао је за ту идеју и заталасао све слојеве народа српскога, па и саме женскиње наше, јер им је отворио пута, да се и оне за народну просвету заузимају и њу подпомагати могу. §. 25. поменуће уредбе гласи: „*Мстни шк. одбор треба да се постара, да се за подиору поуке у женским радницама саставе женске задруге од пријашњица школских и ш. д.*“ Кад је „Уредба“ ова своју високу потврду добила, и као закон у живот ступила, почео се је и покрет за оснивањем женских задруга у нас. Знам врло добро, као већ и онда учитељ овдашњи, да је наш уважени Чика-Стева, — као тадањи народни посланик и као овдашњи син — често у Бечеј својти и родбини својој у походе долазио, и са тадањим месним учитељем Ђ. Глибоњским својски на томе порадио, и мудрим својим саветом допринео, да је ова наша задруга у живот ступила. У кући у оно време најупливије и веома образоване и интелегентне госпође, а ватрене Српкиње, пок. Јулијане Ђорђевићке, држани су договори, док ствар напослетку није дотле доспела, да се лицем на Св. Илију могла и прва скупштина ове задруге одржати, а то беше на 2 године доцније после потврде често поменуће Шк. Уредбе, дакле године 1874.

Мањи број од чланица, које су на тој скупштини учествовале живе су Богу хвала и данас, но далеко већи број већ одавна црна земља покрива. Нека им је „слава“ и „вечан спомен међу нама!“ За вредно налазим, да имена њихова и овом приликом наведем. Ево их дакле: Јулијана Ђорђевић, Кристина Пекаровић, Софија Поповић, Милица Јефремовић, Султана Јелчић, Јелисавета Пејић, Паулина Крварић, Катарина Штефковић, Лујза Војновић, Кристина Кукић, Марија Бастић, Катарина Влашић, Милка Илић, Јелена Бошковић, Терезија Петровић, Јулка Сомборски, Марија Манојловић, Љубица Јошић, Катарина Милић, Јулијана Павковић, Софија Татић, Кристина Дебељачки, Јулијана Јовановић, Кристина Цигурска Ацкова, Драга Живкова Пајина, Љубица Влаховић, Јелисавета Живковић, Јулијана Димитријевић, Катарина Завишић, Евелина Завишић, Марија Марцикић, Милева Мартиновић, Јелена Цигурска Ђорђејина и Анка Глибоњски, свега 34 чланице, од којих су још око $\frac{1}{3}$ и данас у животу.

Прву ову скупштину отворила је — као привр. председница — Јулијана Ђорђевић и позвала присутне, да се у смислу већ и спремљеног, од м. шк. одбора сачињеног, устава друштво као „Задруга“ конституише. Услед чега буде за председницу Јулијана Ђорђевић, за подпредседницу Лујза Војновић, за благајницу Терезија Петровић, за перовођу Ђорђе Глибоњски изабрани. У први одбор ушле су ове чланице: Кристина Дебељачки, Кристина Пекаровић, Кристина Кукић, Јелисавета Живковић, Јелена Симоновић, Марија Манојловић, Јулка Сомборски, Јелена Бошковић, Паулина Крварић, Драга Живкова, Милка Илић и Султана Јелчић.

Први посао задруге био је тај, да се постара, да добије своја правила — устав. — Као што је напоменуто, устав је на молбу задруге саставио м. шк. одбор, који је 1875. год. на одобрење поднесен, но од вис. кр. уг. министарства дваред повраћен ради некојих измена по жељи истога министарства, и тек је августа 1876. год. потврђен и публикован. Које су пак те спорне тачке устава биле, што су као камен потицања на путу потврде стајале, нисам могао дознати, јер у записницима о томе трага не нађох.

Да речем коју о броју чланица задруге.

Као што се из записника увидети могло број чланица је од постанка до данашњег дана врло скроман био. Број њихов кретао се за све време од 25 година у коју између 30 и 50, тако, да се испод броја 30, није снижавао, као што опет број 50 није надмашао, осим прве 1874. год. у којој је било 52 чланице.

За све ово време од 25 година имала је Задруга које главних, које одборских скупова 148 са 1204 решења. Имена пак часника, који су на управи за време од 25 година били ово су: као председнице послужиле су задрузи 1. Јулијана Ђорђевић од 1874—1880. године. 2. Лујза пл. Војновић 1880. до августа 1885. године. 3. Јелисавета Попадић од августа 1885.—27. апр. 1886. год. и 4. Емилија Јоцић од 1886. год. па ево и данас. — Свега дакле 4 председнице. Као подпредседнице пак: Лујза пл. Војновић од 1874—1880. док није изабрата за председницу; Јелена Бошковић од 1880. до фебр. 1882; Емилија Јоцић од фебр. 1882. до 27. апр. 1886. док није за председницу изабрана; Евелина Завишић од апр. 1886. до фебр. 1895., и од фебр. 1895. до данас Еуфимија Влаховић, свега

дакле 5 подпредседница. Као благајкиње послужиле су задругу: Терезија Петровић од 1874. до јан. 1879.; Султана Јелчић од јан. до јуна 1879.; Јелена Симоновић од јуна 1879. до апр. 1880.; од апр. 1880. до фебр. 1883. Марија Гавански, и од 1883. до данашњег дана Кристина Хаднађева — свега 5 благајкиња. Као првовође напослетку били су: Ђорђе Глибоњски од 1874. до окт. 1876.; Ђорђе Петровић од окт. 1876. до јан. 1877.; Гавра Ковачевић од јан. 1877. до окт. 1881.; Јован Чиплић од окт. 1881. до 20 маја 1888.; Видосава Настић забавиља од маја 1888. до јан. 1889.; Иван Јелчић од јан. 1889. до јан. 1890.; и од јан. 1890. данас ево моја незнатна маленкост.

Да би задруга имала и своје спољно обележје у својим званичним препискама, наручила је одмах прве године 1874. — свој печат са натписом: „*Просветна Задруга Сракиња у Ст. Бечеју 1874.*“, као што се то и данас види. — Печат овај наручио је врли родољуб пок. Стева Бошковић за 4 фор. 33 нов., коју је своту сам у Б.-Пешти и исплатио, и печат задрузи поклонио. (Свршиће се.)

НА ГРОБ

Вукосави и Олгици Лубен.

Ко год прође стазом тужном,
Што се гробљем црним зове;
Нека стане крај спомена,
Што га дижу ране моје!

Ту ми леже два мелема
Два цветића мирисава;
Ту ми лежи моја Олга
И првенче Вукосава!

Две сестрице голубице,
Поносите, чедне, миле;
У гробу се сада тужном,
Љупко, мило загрлиле!

Гајила сам ћери моје
Две танане, вите јеле;
А сада ми гробак скрива
Цветке моје неувеле!

Да ли схваћаш ти путнице
Како цвили једна мати;

Кад зенице од очију
У гроб хладни тужна прати!

Зар у гробу њени венци,
Бурма златна и венчање;
Зар у гробу моја деца,
Слатко моје радовање!

Стан' путнице Бога моли,
Да ми чува цвеће моје;
Да он прими моје благо
Међ' анђеле миле своје!

Кад погледам једна небу,
Да ми тузи нада сине;
Да ме гледе деца моја,
Два анђела са висине!

Ај Вукице ранитељко!
Ај Олгице добро моје!
Сећајте се међ' анђели
Остављене мајке своје!

Место њине мајке: посестрима им
Даница Максимчев.

НА РАЗМИШЉАЊЕ НАШИМ СРПКИЊАМА.

Одавно већ намеће ми се питање, није ли прека потреба, да и ми Српкиње станемо озбиљно да размишљамо, како и на који начин да се приближимо и побоље упознамо са нашим осталим словенским сестрама, које својим неуморним и усцјешним радом, било у приватном или јавном животу, било на просвјетном или привредном пољу, свуда, у друштву, породици и свјету одважно ступају напред и својим пожртвовним и корисним радом крче путе широј просвјети и привреди и тиме олакшавају терет своме мушкињу, које би у тешкој борби за опстанак без такве помоћи често пута клонути и подлећи морало. Најбољи нам пример у том дају наше дичне сестре Чешкиње, које заједно са својим мушкињем одважно и неустрашиво решавају свако животно као и народно питање, само дакако, свако на свој начин, али у потпуном складу. А као што оне, тако и Словенкиње могу у свакој згоди да нам служе као узор карактера и истрајности тим више, што су оне и једне и друге у својој тешкој борби, у својим праведним тежњама, жељама и осјећајима, нама Српкињама сасвијем једнаке. А шта да речем о сретним ћерима богом благословене свете Русије? Зар су оне скрштенних руку гледале, како се диже то огромно царство? Слободно се може рећи, да су и оне привредиле доста данашњој моћи и величини њихове драге отаџбине.

Све оне, Рускиње, Чешкиње, Словенкиње и остале ћери великих и славних народа, доказују колико може спремно и одважно женскиње да користи себи, породици, друштву и народу.

Зато мислим, да би нама Српкињама од велике и замашне користи било, да се упознамо с њима и њиховим радом. Јер упознавајући њих и њихов рад и ми би знале наш према приликама удешавати; знале би се користити са свијем оним, што би нашле, да одговара нашим народним и животним потребама. Све, што би нашле да је добро, племенито, узвишено и корисно, требале би прихватити и наш делокруг проширити. Јер у оном, у чем су оне

већ савршене ми смо јоште почетнице; на чем оне живо раде, покрећу и остварују, ми још ни појма немамо.

Зато би нам веома потребан и користан био један „женски српски лист“, који би нам уз наше српске и све њихове знаменитије радове и мисли доносио: њихову просвјету, привреду, поуку и настојање како да се женскиње унапреди и васпита и т. д. једном речи све, што се односи на опће женско питање.

Такови један лист био би велика добит нашим Српкињама, а и свима онима, којима дубоко на срцу лежи наш народни напредак и наше женско питање. Или, зар код нас не постоји то питање? Зар је код нас ријешена судбина женскиња, по којој би оно могло безбрижно да почива у тихом и мирном пристаништу дома свога, не осврћући се на то, како бучни валови туђе културе и привреде све више и више поткопавају темељ дома тога, слабе и руше снагу оних, који тај темељ дижу и нашу судбину решавају?

Можда ће ко мислити, да хоћу да заговарам независност или потпуну равноправност жене. То ми није ни на крај памети, јер то питање имају позванији да решавају. Мени је само стало до тога, да и ми Српкиње можемо да докажемо, да нисмо ни у родољубљу ни у одушевљењу за наш народни и животно напредак, ни у душевним способностима ни у чем — чим се одликују наше остале словенске сестре — да нисмо ни ми мађијски надарене, већ да осјећамо да смо способне и вољне, да ступимо сложено и неустрашиво у заједничко коло борбе и рада. Јер у слози лежи спас, у раду будућност!*

Загреб.

Милица.

*) Ми уважавамо разлоге и жељу ову и осећамо већ од дуже времена потребу, да наш лист чешће излази; али нисмо смели да се усудимо, да дижемо трошак па и цену листу, док сама публика то не потражи. Приватне смо поруке добијали за то; а ево тек сад се после 14 година и јавно тражи то. С тога смо ми изнели тај предлог пред управни одбор и он се, као што се из штампаног рада види, решио, да се одазове жељи читалачке публике, те је дозволио, по претходном овлашћењу скупштине, да се од идуће године издаје лист двапут месечно у овом облику.

Мислимо, да ћемо за сад овим моћи задовољати потребу духовног саобраћаја наших Српкиња

Уредништво

СЈЕЋАМ ТЕ СЕ!

(Олга Сиф...с Темишвар).

Сјећам те се момо бајна
 Ко узора с'нова моји;
 Сјећам ти се мила гласа,
 И погледа мили твоји!

Што је сунце ведром дану,
 Кад га плава зора брене,
 То су исто у срцу ми:
 Драге твоје успомене. —

По зори ти, поздрав шаљем,
 Која данас мило свану:

Н. Сад. 11. јула 1899.

По њојзи ти шаљем жеље
 Твом' премилом имен-дану!

Бог са неба нек' те прати —
 По стазици жића твога,
 Нек' испуни жеље, наде,
 Срдашца ти, искренога!

И мене се кад кад сјети,
 И дубине моји груди...
 Вјеруј, љуби и надај се:
 Мила Олга... срећна буди!!!

С...

ОПШТИ КОНГРЕС ЖЕНСКИЊА.

Женско питање изникло је на стаблу нашег века кад и народносно питање. Оба су сродна и једно друго подржавају и допуњују. Народносно питање нашло је у женском крилу најздравије и најпоузданије плодиште за своје идејале јер се ту задахњују покољења најздравијим и најтрајнијим духом народног карактера и поноса. Женско пак питање може опет најбоље да се развија у слободним изворима народне свести.

За то, чим је слобода одрешила крила народносног полета, ускрела су одмах и женска друштва, која су свој јаван рад отпочела на уском земљишту општинског, хуманог и просветног живота, а проширила доцније и преко ових граница те захватила и широке јавне друштвене захтеве и допрла чак до политичних повластица, док га опет јавно мњење није потисло на прави позив, који је положијау и природи женске половине својствен, те се данас поглавито развија у границама женске природе и женског позива у породици, друштву и народу.

У том оквиру се кретао и рад општег конгреса женског, који се по трећи пут ове десетине састао ове године јула месеца у Лондону.

Први пут се састао такав конгрес 1892. год. у Чикагу, други 1896. у Берлину, а ово је трећи у Лондону. Кроз пет година састаће се опет у Берлину по закључку овог конгреса.

На овим конгресима долазе изасланице појединих женских задруга и извештавају о раду и успеху својих друштава и договарају се, шта би још ваљало да се ради и чини у корист једне или друге гране друштвене или народне потребе. Осим тога држе предавања о појединим питањима, што засецају у интересе женског живота и њиховог друштвеног позива и положаја.

На овом конгресу је било заступљено преко 2000 чланица из разних крајева света. Биле су ту у великом броју заступљене Американке, јер тамо су женске на свима гранама друштвеног рада и позива изједначене с мушкима, те имају по томе само у здруженим државама 1750 разних женских задруга, које потпомажу женскиње на правном, политичном, хуманом, просветном и привредном одношају. Биле су заступљене и Индијанке и Китајкиње (Хинескиње) у својим народним ношњама. Китајкиња је по наредби самог свог цара заступала ту своје сестре и преко тумача изјавила, да Европејкиње криво суде о китајским женама, ако мисле, да су оне на ниском ступњу образованости; она тврди, да и Китајкиња уме да се одушевљава за опште народне и друштвене интересе и да и она уме да привеже уза се мужа и садруга свога.

На конгресу је председавала грофица Избет Аберден (Ishbet Aberdeen), која је у свом лепом поздравном говору изјавила, да су женске биле до сад упућене, да

бране своје *право*, а данас кад су извојевале себи удела и приступа у свима привредним и просветним оправданим тежњама, постала је потреба, да се женскиње посаветују о својим *дужностима* и *задашцима* у друштву и народу, јер ма како да се суди о жени и њеном позиву у привредним и просветним одношајима, ипак се сав образован свет у једном слаже, да је женин позив поглавито у том, да остави за собом свет бољи и сретнији, но што га је затекла,

Извештачи са тог конгреса казују, да је и спољашњи вид овог конгреса имао озбиљан карактер и да се и у ношњи и у говору и понашању одликовао смилшје-

ним типом и да су на њему кратке косе исто тако ретке биле, као што су ретки мушки с локнама.

Конгрес је трајао пуних осам дана; а био је подељен у осам одсека, који се саветоваху у три засебне дворане. За говоре и извештаје било је одређено време и кад је чему време истекло, председница је зазвонила и она говорница прекинула је, без даљег противљења, своју беседу, па ако је тек у половини била онога, што је хтела да каже.

На завршетку је конгрес у лицима од 200 госпођа учинио подворење краљици енглеској Јелисавети, која их је примила врло љубазно и по том и почастила царски и краљевски.

ЈУНСКА НОЋ.

Вече је већ прошло, нојца спушта крила,
Тако лепа, бајна, није скоро била.

Месечина дивна... Звезде се роје
Ко кандилца каква упаљена стоје

Лажорић Барлија, додирује гране
И разноси мирис лепе расцветане.

Из оближњег луга славујак се чује
Како тужи, жали, како јадикује.

Од некуд флаута тако лепо свира,
Нека тужна песма! Чисто срце дира.

Гор. Милановац.

Који ми је тај, што већ сан не снови,
Што са песмом јаде љубавне открива...?

То ће понајбоље знати она душа,
Крај прозора свога што му песму слуша.

На ручицу сетно наслонила главу,
Низ плећа пустила свилну косу плаву.

Слуша га слуша невесела тако
И кад песма стаде — изусти полако:

Баш он је! Његова то флаута свира
И његово срце ноћас нема мира.

Влада Луњевица.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју редовну одборску седницу 9. (21.) августа о. г. под председништвом подначеонице гђе Катице пл. Новићке. Тајник друштвени известио је одбор, да је обављен испит у српском забавишту 8. (20.) јула о. г. и да је задовољио власти и родитеље; известио је даље и о том, да је при дочеку новог епископа бачког високопреосвештеног г. Митрофана Шевића и одбор корпоративно учествовао и да га је у име задруге подначеоница гђа Катица пл. Новићка сходним говором поздравила. Нови епископ високопреосвећени

г. Митрофан пријатно је дочекао и отпоздравио задругу и у знак захвале учинио је посету подначеоници. — Досадања питомица друштвена Софија Савићева довршила је срп. учитељ. школу у Сомбору с одликом и захвалила се на потпори. Поводом тим одређена је припомоћ од 5 ф. месечно, што је ова питомица примала, Катици Теларовићевој, приправници треће године, а друга молитељка за то Ј. Б. није могла добити. — Приправнице Софија Гргурева, Марија Шилића, Емилија Обрадовићева и Стана Крстићева, пошто су с врло добрим и добрим успехом довршиле своје разреде, остављају се у уживању своје припомоћи

и за идућу школ. 1899—1900. годину. — Молба А. Ј. умировљеног бајског учитеља за припомоћ није уважена. — Просветна задруга Сркиња у Ст. Бечеју слави своју 25-годишњицу о Вел. Госпојини о. г. 15. (27.) августа и позива и ову задругу, да учествује на тој прослави. Пошто не може ни једна часница, па ни одборкиња за овај мах да одлази из места и да на тој светковини заступа друштво, умољава се тајник А. Варађанин, да иде и да заступа друш-

тво. — Поводом предлога Сркиње Милице Ђукове из Загреба, решава одбор, да се друштвени лист „Женски Свет“, у смислу овлашћења главне скупштине од 1888. г. за идућу 1900. г. издаје по двапут месечно уз цену од 2 фор. годишње, а издавалац и уредник истог листа А. Варађанин овлашћује се и упућује, да према томе спреми, што је потребно и благовремено обзнани то читалачкој нашој публици.

Д О П И С И.

Чуруг. 30. августа. — *Томашевац* — *Орловаш* — Своје одморно школско доба употребила сам на то, да обиђем које српско место у Банату, и тако сам доспела на Преображење у Томашевац, чисто и уредно српско сеоце. Како је благ дан пођем и ја с осталим народом у цркву. Црква је лепа и пуна побожног народа. У цркви је појало певачко друштво под коровођом г. *Миланом Поцићем*, учитељем. Отпојало је целу литургију без погрешке и потпуно хармонично, те сам се чудила томе, баш зато, што знам, да је на селу, већина неспремног света за то, па ипак иде тако прецизно појање; а кад сам доцније чула, да су већина тих чланова Немци, онда се нисам чудила хармонији, колико оној извезбаности, да странци и друге вере људи могу отпојати нашу литургију без запињања и буњења. С тога и држим, да је коровођа морао имати ванредног труда и стрпљења, док је ове људе извезбао толико, да могу отпојати нашу литургију без погрешке. Но у колико се томе чудим, у толико је већи стид за наш живаљ тамо, што се он није прикушио у већем броју у то коло певача, те да сам слави Бога свога у свом дому, а не да га туђин замењује тамо, где би ваљало да се отимамо, ко ће пре доћи и да се дичимо, кад смо доспели у тако коло. Но валда ће и то боље бити, док се наш свет привикне томе.

Пред вече тога дана одем с мојом пријатељицом у Орловат, родно место нашег славног сликара г. *Уроша Предића*, а сретња сам била, што сам имала прилике, да видим и упознам ту и другу диму српску г. *Шевана Мокрањца*, славног композитора и музичара српског, који је са суругом својом био тамо гост г. Предићу.

Орловаћани, сматраше, да је г. Мокрањац и њихов мио гост, та да би га што боље угостили, реше да приреде на Преображење једну забаву њему и краљевом рођендану у почаст; али умоле и њега, да и он понешто научи њихово певачко друштво, чему се г. Мокрањац радо и одазове и за неколико само дана научио их је неколико лепих песама, којима су публику занели и очарали, те га је у знак признања и захвале одарило певачко друштво дивним и великим венцем од природног цвећа.

Кад смо код ове забаве, да вам испричам бар цео програм. 1. Мокрањац: П. руковет, пева мешовити кор. 2. Хајден: Симфонија I. свирају у четир руке г-ђице Даница и Лепосава Брашованова. 3. Смеса срп. нар. песама, пева уз пратњу гласовира г-ђица Даница Брашованова. 4. Мокрањац: Мирјано, пева уз пратњу гласовира г. Лаза Перић учитељ из Томашеваца. 5. Мокрањац: Хајдук Вељко, пева мешовити кор.

Певачицу Брашованову и певача Перића пратио је на гласовиру г. Мокрањац, а и цело певачко друштво руководио је он.

Огрешила би се о гостопримство, кад би прећутала, колико ме је ова беседа или забава у Орловату изненадила и задивила. И свирачице и певачице, као и певачи у кору и на само толико су вештине и дара приказали, да би могли стати и пред најозбиљнију критику. Нека им је слава и хвала!

После песме и свирке настала је игра, која је трајала у најбољем расположењу све до зоре.

Ова забава оставила је на све присутне дубок утисак и сећаће је се дуго и дуго сви они, који су сретни били да учествују на њој.

ЗАПИСИ У АЛБУМ

г-ђици Зорки М.....

Као перо лако са вите гране
Када га стегну мразеви крути,
Нестане зелен, и све пожути,
И мртво, тужно на земљу пане :

Ах, све се тако мјјења, нестаје,
У вјечност иде, све вјечност прима ;
Са мачем идол младости снима
И ништа, ништа вјечно не траје !

Тако на те стоји мач вјечности клете :
И твоје ће црне побијељети власи,

Цешине.

И твоје ће лице као море таласи
Покривати боре пуне горке сјете !

И пурпурна твоја изблјједиће уста ;
Заклопићеш очи, да више не гледе,
Прв ће у гроб доћи да ти тјјело једе
О ништавни свијете, ао смрти пушта !

Тако се и срце развија и вене,
И у срцу љубав, док не дође доба,
Да и срце нађе вјечитога гроба
Шта послјје остаје ?... кротке успомене !..

Ник. Ст. Љубиша.

ПРОСВЕТА.

У новосадском српском забавишту одржан је 8. (20.) јула о. г. годишњи испит за прошлу школ. 1898—9. г. У том забавишту је учитељица Катица Максимовићева. За ту школ. годину било је уписано 107 деце и то: 61 мушко и 46 девојчица. У току школ. године изостало је од школе 4⁰ деце, а остало до краја 67. Међу уписаном децом било је 84 православне, 9 рим. катол. 10 јеврејске, 3 еванђеличке и 1 калвин вере. У току целе прошле године није владала заразна болест међу децом. Најбоље се посећивало забавиште с јесени и с пролећа; а најслабије у зиму (јануара и фебруара месеца). Испит је задовољно и власти и родитеље, којих је било у врло великом броју на испиту. Деца су одарена и овога пута о испиту колачићима, што им је спремила мајка Радовановићка.

Новосадске школе, колико их год има, затворене су од политичне месне власти до 1 октобра о. г. по нов. кал. из разлога, што још влада у вароши међу децом заразна болест „шарлах“, те се бојати, да не отме поново маха иста болест, која је већ устукла, ако би деца у већој маси долазила у додир. С тога су управе школске одложиле и уписивање и поједине испите до почетка октобра о. г. по нов. кал.

Ново српско забавиште отвара се у Сарајеву и расписан је већ стечај до 1. октобра о. г. по ст. кал. са 600 фор. плате. Компетовати могу само Српкиње православне вере, које су оспособљене за то, а молбу своју ваља да у-

праве на „Владино Повјереништво за вођење послова срп. правосл. црквено-школске општине у Сарајеву.“

КЊИЖЕВНОСТ.

Кнез Градоје од Орлова Града. Приповетка из времена боја на Косову, од Чеде Мијатовића. Одштампано из „Бранкова Кола“ за 1899. годину. Ср. Карловци. Српска Манастирска Штампарија 1899. г. Цена 80 н. или 1½ динар.

Међневенче. I. Читанчица за већу и мању децу. Приредио Чика-Змајова. Загреб Штампарија српске штампарије 1899. Цена 30 нов.

Шарен Венчић. Књига за децу са сликама и песмама. Написао Благоје Нед. Кечкић. Цена 0-50 дин. или 20 нов. Београд. Штампач Павловића и Стојановића. Дубровачка ул. бр. 9. 1899.

Покрет. Свеска I. Садржина: Приступ. — Како се уређивао Летопис. — О извештајима Књижевног Одељења и Одбора Матице Српске. — О књијници и књијничару Матице Српске. Средина Матице Српске: — Н. Сад. Штампарија српске књијаре Браће М. Поповића. Цена 30 н.

Позив на претплату. Намеран сам да своје досадашње песме издам у засебној књизи, те молим српску читалачку публику да ме у том послу својом претплатом потпомогне. Књига ће изнети око 12 штампаних табака, на врло финој глаткој хартији. Претплатна цена је књизи 80 новч., а дућанска 1 фор. а. вр. Претплату ваља слати мени: Милети Јакшићу Czernya, u. p. Német Czernya, Torontál).

ЛИСТАК.

РАТАРИ.

Написала Милка Гргурова.

Многи су завидљиво погледали на лепо обрађену земљу, диван салаш, са лепом газдинском кућом и многим другим стајама, које су се из далека белиле кроз воћњаке. А иза тог племенитог дрвећа, простирале су се у непреглед њиве са богатим усевима. С друге стране отисла се зелена шума поред које је жуборио несташни поток, те је спречавао стоци и осталој дивљачи да не улази у засејане њиве. Све је то било пуно живота, да је милина било погледати. И кад је који путник онуда прошао, сваки је морао застати и запитати: чије је то лепо имање?“

Тако једнога дана пројуреше дивне каруце, у којима беху запрегнута два прекрасна вранца. У њима је седео неки бесан господин, који је некако чудно посматрао то лепо имање, те најпосле заповеди кочијашу да стане и запита га:

— Море Јосипе, знаш ли ти, чије је то лепо имање, које, како ми се чини, граничи са мојим спахилуком?

— Да богме да знам, милостиви господине, одговори понизно кочијаш. То је имање Јакова Плуговића ратара.

— Је ли у задрузи? Ја већ више и не познајем ову околину, нисам амо долазио има скоро двадесет година.

— Није задруга милостиви господине, то имање припада самом Јакову. Била је некада, али кад оно пре неколико година наиђе она несретна колера, стамани их све, те оста овај једини, па и он није сретан. Толико имање, а газдарица му роди само једног сина.

— Па ради ли и син с њиме?

— Не, милостиви господине, за сада не ради, дао га је у школе. Хоће да научи како оно важу: економију, па да још боље обрађују земљу. Спахија се мало замисли па онда рече:

— Ех! кад му је син омирисао варошки живот, неће тај хтети с оцем радити земљу.

— Е, милостиви господине, вранки је то деран. Кад вам тај дође кући о вакацији, засуче вам он рукаве, па обуче опанке, те ради боље но ма који слуга; не би човек веровао да је то онај господичић у господском руху.

— А какве је вире, тај твој Јаков?

— Та рацке вире, милостиви господине.

— Хајде терај! повика господин да нас не увати мрак у овој цустари.

Кочијаш оприне коње, који полете као стреле.

Спахија је могао имати тридесет и осам година, био је барон, Вајничек, пореклом Словенин, али се у Пешти сасвим помађарио, а уједно и своје лепо имање преко половине проиграо и сад се повлачи на свој спахилук. Врло му криво беше, кад је погледао земљу овога простог ратара, како је дивно обрађена, а он је своје велико имање тако пренебрегао и задужио. Па помисли: „Хеј да ми беше ова памет још пре десет година како сам могао ово имање откупити, те не би сад имао једног раца за комисију.“

Барон је видео то имање само у пролазу, али да је завирио у кошеве пуне хране, и у остале стаје, све препуно свачега, коње лепше него у самог спахије, а сточарство на далеко не беше таково, као код Јакова, све то беше пуно као у каквој кошници. А сам Јаков беше леп крупан човек, што но кажу као од брега одваљен, у лицу румен као јабука, па и ако је прешао четрдесету годину, ипак је радио скоро у поред са својим слугама. С највреднијим могао се мерити у раду а с најјачима у јачини. Његова жена Апка, беше исто тако и снажна, и вредна, а увек насмејана и добре воље. Тако су они весело радили и срећа им је цветала. Свога су сина Тодора дали да изучи ратарску школу и уверени су били, да ће им син, пошто се врати, својим знањем још боље обрадити земљу. И заиста се нису у њему преварили. Тодор је учио с највећом вољом, и свршио је своје науке одлично. Постао је у својој струци потпуно образован, али никада није смећао с ума да је син простих ратара и тврдо је предузео да са својим оцем прошири и усаврши њихово имање.

Тодор је био снажан млад човек као и његови родитељи, није се извлачио ни од каквих пољских послова, све је у поред радио с оцем и осталим слугама. Веома је пазео где ће шта поседјати, а главно, да му ни један комад земље не остане празан. Те ако би летина у једном омела, да у другом може штету накнадити. Одмах је набавио машине за орање, сејање, вршење и т. д. једном речи, то је било право газдинство, а он неуморан ратар. Отац се само ди-

вио своје паметном и вредном сину. Желео је, да га ожени, та већ му је двадесет година, али син му одговори:

— Чекај тато, док прво кућу саградимо па онда жену у кућу. — Знао је Јаков врло добро, да му школован син не може узети сасвим просту сељанку. Али се бојао да не доведе какву помодарку, која их не би поштовала те би окренула може бити све тумбе. Но Алка му на то увек одговараше:

— Не брњи се Јакове, наш је син паметан, знаће изабрати и себи добра друга а и нама добру снаху

* * *

Тако је Тодор радио пет година заједно с оцем својим. И за то време удвостручили су своје имање.

Тодор је задовољно гледао на своју дивно обрађену земљу. Па једног дана весело рече своје оцу:

— Е видиш тато, сад ћемо назидати лепу кућу у сред воћњака, па онда у име Бога да се и оженим.

— У добри час сине, а јеси ли већ коју и обегенисао? (заволео)

— Јесам тато. А знаш ли коју?

— Не знам, док ми не кажеш.

— Лепу Сиду, ћерку Николе Бикарића.

— Шта, ћер оног марвеног трговца? Е, сине, то ми је по вољи. Паметно си наумио. Чујем, да је девојка ваљана, добра и скромна, да се васпитала у — како оно кажете у вишој школи.

— Па је ли сине, хоће ли бити и мало мираза, што но кажу наши?

— Не знам тато. Сигурно да има, јединица је, а отац јој је доста стекао.

— Поштеним својим трудом и радом! доврши Алка, која баш уђе у собу, те је чула њихове последње речи.

— Ех, сине, продужи Алка. Ваљанију девојку од ње ниси могао наћи у целом свету.

— И ја сам уверен мамо, да ће вас обоје и поштовати. Та сиротица није запамтила своју мајку, па ће тебе мамо, волети као и рођену.

Чим је прво пролетно сунце синуло одмах позваше зидаре и друге мајсторе, да што брже и лепше назидају и украсе кућу. Јаков остави сасвим на вољу своје сину, пошто он то боље и разуме. Радило се брзо, није се ту жалило ни новца ни труда, а Јаков је само уживао како ће то бити читав дворац.

Кућа беше заиста лепа па и велика. Архитект јој даде изглед правога господског летњака, а Тодор се старао да засади около куће мири-

сава дрвећа и разна цвећа. Сваки дан се радило и додавало што је недостајало. Па најпосле донесоме из вароши и намештај, што је Јакова и Алку највише задивило, особито кад видеше своје одељење, које и ако беше скромно намештено, ипак са пуно укуса. Тако у раду дође и јесен. Година беше тако родна у свачему, да скоро нису запамтили бољу и берићетнију.

Брзо се прочуло како Плуговићи назидаше прави дворац на своје имању. Па како је дивно намештен и украшен. Многа је господска мајка желела, да Тодор запроси њихову ћерку, али Тодор је бацио око на лепу Сиду, која такође беше са господским ћерима у истом девојачком заводу за образовање ипак остаде природна и скромна и поред свога великога мираза.

Тако се Тодор венча са лепом Сидом, пред Божићне покладе. Није ту било при венчању никаквих разметања, но сасвим просто по српском адету. Веселили су се и частили као што је њиховом богатству и приличило, а кад је све прошло живели су исто онако просто као и пре. То јест нису имали ни ливрејисаних лакаја ни помодних собарица, па ни праве куварице, па ипак свако се то надметало и похитало да послужи своје добре газдарице (као што су их сељаци звали) а Сиди је радо помагала својој свекрви у кухини и на најделикатнији начин показивала јој своје боље знање у кувању. Тако су Сиду сви заволели одма као да им је одрасла у кући.

* * *

Живели су сретно и задовољно. Како које године имање им се све већма ширило а и породица умножила. Но у породици не беху најсретнији. С тешком муком једва подигоше једну ћерку и сина, над којима су лебдили, и кад одрасташе доведоше из вароши учитеља те су деца код куће учили. Хтели су децу лепо да васпитају и да ипак остану простодушни. Поред добрих учитеља стара је мајка учила своју унуку Марију да не буде никада охола, да остане увек љубазна и проста у понашању према сељацима из којег су сталежа и сами поникли а учила их је твати, прести, вести и све остале ручне радове. Деда се опет занимао са својим унуком Јованом, водио га је у поље да види како се оре, сеје и т. д. Мајка учила је ћерку да буде добра домаћица а отац да буду добри и вредни грађани. И деца заиста останаху увек таква пошто им се већ од колевке уливале у њихове младе душе само добре поуке.

Кад су деца довршила основне науке, пужно је било тако великој кући, да им деца уче и више што и дечака су дали да учи више економске школе а Марију одведоше у еписку вишу девојачку школу, где јој је и мати била да се васпита у своме духу и својој вери

Марија се после четири године вратила одрасла девојка, здрава, умиљата и скромна, као што је и отишла, јер је и у школи била у кући добре једне учитељице.

Но поред свог скромног живота који су водили ипак су сваке године путовали. Тодор је хтео да његова породица види и разне велике вароши, лепе пределе па и раскошне бање. Хтеде им дати појма о свачему и показати им да има и у другом свету лепоте и да се свуда може поред забаве и нешто научити.

Кућу су сваке године све више улепшавали, начинише око ње прави перивој који се протекао у непреглед. Све је изгледало господски, све се у облику мењало, само домаћи осташе они исти стари.

* * *

Тако је то било све док им не почеше долазити велика господа који су им суседи са својим спахилуцима. Онда мораде домаћица мало више да пази на тоалету, па морадоше узети и бољу и нештију послугу, која би умела послуживати ту господу. Особито им је често долазио барон Војничек којем је недавно и син Карло дошао из Париза са школовања. Био је то леп, млад човек, само веома надувен од гордости. Но према лепој Марији и њеним родитељима беше врло снисходљив и љубазан. С њима се упознао у Паризу, кад их је Тодор водио, па је то познанство и продужио. Магнетично га је њима привлачило њихово велико имање. Па и Марија му се допала, која га је надвисила својим духовитим досеткама. Он би јој више пута рекао:

— Штета, госпођице, што вас родитељи ваши не дадоше у који бечки или париски завод женски, како сте даровити и пуни духа, ви би сте били — —

— Шта би била господине? То исто што и сад: ратарска ћерка.

Тако је та паметна девојка знала свакоме закљонити уста.

Марија је навршила двадесет година. Безбрижан омејак још јој је увек лебдио на њеним руменим уснама и никакав облачак жалости не пређе преко њеног лепог и глатког чела.

Стари Јаков и његова жена Алка, беху још

потпуно здрави, свежи и снажни, и ако превашише шесет година. Без Јакова још се није ни један пољски рад почео ни свршавао. А Алкине вредне руке вредне руке још су ткале најлепша платна и дивне ћилимове, којима су застирале зидове и патосе по собама. Није се ту увукла ни једна фабрична израда. Па и саме беле завесе биле су од еписког платна дивно извезене руком вредне Марије. Сваки се морао задивити ко је год у кућу ушао и видео све те послове израђене од самих домаћица. Па су многи посетиоци кад кад и позавидели њиховој срећи коју су својом вредношћу а особито скромношћу створити znale.

Једнога дана, беше то зимно доба, на пољу је вејао снег и дувао јак ветар. Баш кад хтедоше се ети за сто да ручају, стиже писмо од бечког професора, код кога им син беше на стану, и јавља им, да је Јован болестан. Та вест их је тако поразила да ни једно није ни окусило од ручка. А Тодор је одма дао да се запрегну коњи, те је похитао до прве железничке станице.

Кавким нестрилењем очекиваху вест од Тодора и тек кад им јавио да нема никакве опасности мало се умирише.

Но бечки лекари световали су Тодора да свога сина води кући и до пролећа да не учи ништа, да се мало одмори.

Јован беше леп младић, навршио је тек петнаест година. Био је необично вредан, учио је врло добро и био је увек први.

Пошто се младић опорави, завлада опет опет весело и добро расположење у кући.

Синуше и први зраци пролећа и Јован се опорави са свим. Једнога дана рече своме оцу, да би желео да се спреми за испите али без доброг учитеља не би могао, пошто је много пропустио и заостао иза других ученика. Разуме се да му је отац испунио жељу. Одмах даде оглас у новинама.

Није дуго чекао, после неколико дана пријави се неки Ђорђе Милић уз препоруку Тодоровог пријатеља.

С радошћу је Јован очекивао свога учитеља, те одма спремише и собу за њега.

Једно по-подне пријави слуга неког страног господина. Тодор изађе пред странца, мислећи да је учитељ. Но како се изненади кад пред собом виде веома угледног и одличног господина, који га поздравил са речима:

— Молим, имам ли част са господином Плуговићем — —

— На служби, господине, прекиде га брзо Тодор. А смем ли питати с киме имам част.

— Ја сам господине, Ђорђе Милић, прихвати странац, који се пријавио за учитеља вашем сину.

Тодор се чисто пренерасио, зар тако одличан господин, да се прима тако незнатне дужности и то за три четири месеца. Чисто није могао веровати. Одма га поведе да га прикаже и својој породици, која исто тако беше изнена-

ђена појавом тог младог човека. А особито Марија која је држала да би се такве дужности могао примити само какав сиромашак. Јован беше још највише збуњен. Али Ђорђе својим пријатним и неусиљеним понашањем већ после неколико минута задоби за себе целу породицу, и после једног часа сви су били с њиме тако љубазни и срдачни као да су се од вајкада познавали, а Јован се већ одавно опријатељио с њиме. (Свршиће се.)

ЗАСТАВНИК

(на заклетви).

Застава је нада моја,
У њој спас свој гледам;
Кад затреба живот даћу, —
Њу из руке не дам.

У њојзи је српска слава,
Јунаштво и снага;
С њом се дичи, с њом поноси
Отаџбина драга.

На њој нема таште маште,
То је жива јава;

Шабач 1899.

На њој пише: само слога
Србина спасава.

Она ми је драгоцен
Успомена мила,
Кад се оно и крај мога
Старог баба вила.

С њом ћу живет, с њоме поћи
У борбу крраву,
Из руке је дати нећу
Ни за живу главу.

Јова.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Помен пок. краљици Јелисавети. У свим православним црквама митрополије карловачке, одржани су 10. септембра о. г. по нов. кал. после свете литургије свечани помени (парастоси) у почаст годишњег дана мученичке смрти велике покојнице и љубљене краљице наше.

Матица Српска имала је своју редовну годишњу главну скупштину 26. августа (7. септембра) о. г. На тој скупштини пре подне одржана је *штогодишња прослава дра Јована Хацића Светића*, оснивача Матице Српске. Прво је одржан парастос покојнику у св. саборној цркви. После отворања скупштине говорио је секретар Матице Српске др. Милан Савић говор у славу дра Ј. Хацића Светића. Скупштина је редован рад тек после подне обавила. председавао је на скупштини председник Матице А. Хацић, а од стране политичне власти присуствовао је градо-

начеоник и кр. саветник Стеван Пеци-Поновић. Овом приликом је обављен избор свију часника и чиновника, те су поново сви изабрани, а на ново креирано (установљено) место књижничара изабран је једногласно г. Др. Јован Радонић, професор париградске српске гимназије. За питомца Костићеве штипендије изабран је Тодор Бугарски Златић из Черевиха; за питомца Јагазовићевог изабран је Емил Нађвински из Вел. Сент-Миклуша, и поднешена је тројна кандидација Њег. Светости патријарху за Димитријевићеву штипендију.

Освећење гложанске цркве. У недељу, 12. (24.) августа о. г. осветио је високопреосвештени епископ бачки г. *Мишаробан Шевић*, ново украшену цркву, у Гложанима (у Бачкој) коју су са 5000 фор. украсили наши велики родољуби и богаташи г. *Лазар и суруга му Софија Дуићерски*. У овој је цркви био некад парох, дед гос-

пође Дунђерскинице, а сад је тој цркви припао и спахилук ових великана наших Чеб, те су овим даром стекли души места, што су ту стародревну српску богомољу очували и украсили својим знатним прилогом. На тој светковини учествовао је као гост и Његова Светост патријарх српски *Георгије Бранковић* и многи други одабрани гости. Нека Бог награди ове велике бгиторе лепим здрављем и дугим животом!

Нова српска митрополија. Патријарх цариградски дозволио је, да се у Бањојлуци у Босни успостави нова српска митрополија.

Српски гости. Лечници и природњаци угарски имали су овогодишњи свој састанак у Суботици последњих дана месеца августа по нов. кал. Било је на окупу 342 члана и од тих се отисло, по завршетку скупштине 29 њих у Ср. Карловце и манастир Крушедол, где су лепо дочекани и господски угошћени од Њег. Светости патријарха и архимандрита крушедолског високопречасног г. Анатолија Јанковића. Одатле су отпутовали у Београд, а из Београда у Ниш, где су примљени и угошћени од краља Александра.

Верени. Јелена Малушевићева, ћерка срп. нар. учитеља карловачког Радована Малушевића и Лазар Сабовљевић, свршени богослов из Нерадина верили се. Нека им је сретно!

Бачка трпеца у Београду отворена је свечаним начином 2. (14.) августа о. г. у 11 часова пре подне, коју је основало Женско Друштво у споразуму са министарством просвете.

„Живена“. 1. (13.) августа о. г. одржала је своју редовну главну скупштину друштво словачких госпођа „Живена“ у Турчанском Сент-Мартоњу. Председница тога друштва гђа Јелена *Шолтесова* и потпредседница гђа Терезија *Ванча*, словачка списатељка, нису присуствовале на тој скупштини због жалости домаће, те је отворио и руководио скупштину словачки књижевник Светозар *Хурбан-Вајански*. Живена има 450 чланица, а иметак њен износи: 15.316 фор. а. вр. У друштвену споменицу (алмалах), коју издаје друштво, написао је словачки песник Павле Орсаг-Хвјездослав песму „Три бисера“; председница два предмета, потпредседница децју цртицу „Нова одећица“, а Светозар Хурбан-Вајански једну новелу. Ова је задруга још марта месеца послала молбу кр. уг. министру богочасти и јавне наставе за дозволу, да могу отворити о народном трошку *словачку женску школу*, на није одговора добила до те скупштине. За потпредседницу тог друштва изабрана је ове године гђа *Штодоле*

из Липтовског Сент-Миклуша и досуђена је награда позоришној игри из словачког народног живота под насловом „Блудар од Урбанка.“

Пре ове скупштине држало је словачко музејско друштво у истом месту и истог дана своју главну скупштину, где се, перед извештаја о друштвеном раду, држали говори о словачком шву и словачкој мајолици. Решено је, да се подигне о народном трошку, за који ће требати 20.000 фор., засебан словачки музеј. На овом скупу било је много гостију из целе Словачке, а било је и Чеха

После седница одржан је заједнички банкет, на коме је пало много лепих здравица, а особито се допала здравица *Илинке Хроборове*, намењена словенском женскињу, што у својој деци негују словенске осећаје, а са којих их не могу власти осудити или чак и затворити као агитаторке.

Наша браћа и наше сестре Словакиње труде се, као што видимо, поред свег притиска са висине да створе себи народно огњиште своје. Ми им желимо успеха!

Султанови гости. Крајем месеца августа прославио је султан 23. годину свога ступања на престо и позвао је на ту светковину и црногорског кнеза Николу, који је са кнегињом Миленом и млађим сином кнежевићем Мирком и многим светлом пратњом отишао у Цариград и тамо сјајно дочекан и одарен и кнез и кнегиња и кнежевић Мирко, па и сва њихова пратња разним орденима у брилијанту, злату и сребру.

Изложба пољопривредна отворена је свечано 3. септ. о. г. по нов. к. у Сегедину. На свечаном делу отварања учествовао је надвојвода Јосиф, у друштву с министром Игњ. Дарањијем, председником саборске куће Дез. Перцелом и другим одличним особама, а од стране српске владе, био је сам министар привреде г. Живановић.

Друштво за удају и женидбу. Ужи круг београдске млађе интелигенције свију сталежа, основали су друштво, које ће своје чланове потпомагати при удаји и женидби и кад остаре или изнемогну. За ту цел оснивају фонд. Правила су већ одобрена од надлежне власти.

Оставина баронице Хирш. После смрти ове покојнице и велике добротворке остало је по тестаменту њену 63 милијуна форината. Од тога је наменула сродницима и усвојеној деци: 31 милијун и 600 хиљада, а 32 милијуна и 400 хиљада на добротворне цели, већином израилског народа, коме је и припадала.

ЧИТУЉА.

† **Владимир М. Јовановић**, некадашњи и наш сарадник и знаменити српски песник испустио је 2. августа о. г. своју мученичку душу у Шапцу. Свршио беше филозофски одсек на београдској великој школи и постао професором гимназије. Почео је рано певати и одликовао се у том ванредним даром за сликање природних појава у друштву, те је у песми причао догађаје, као да су ца очима. Пре три године појавила се код њега душевна болест која га је ето и у гроб однела. Наша лепа књижевност претрпела је његовом смрћу знатан губитак. Мир пепелу његову!

† **Нада, удова Љубомира Вујића, рођ. Вујић**. После дугог и тешког боловања преминула је у Сомбору, у 23. години млађаног живота, образована Српкиња, Нада Вујићка, ћерка дра Јована Вујића, адвоката сомборског и супруге му Јулке рођ. Белановић. Иза ове покојнице остало је сироче Верица, да с родитељима, браћом и пријатељима тугују за тако младим цветком. Вечна јој памет!

† **Вјера Табаковић рођ. Риђички**. Образована млада и угледна ова Српкиња из Будимпеште преминула је на Вел. Госпојину о. г. у 32. години живота, а 7. год. свога срећног брачног живота. Јака јој била црна земља!

† **Анка Теодоровић** из Самоша, у Банату, одлична Српкиња и примерна мати у тузи за својим сином Ником, који је пре ње на четир дана отишао Богу на истину, заклопи и она своје сузне очи те изазва опште саучешће у месту и околини, где је јако поштована и љубљена била. Вечан јој спомен!

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

„Просветна Задруга Српкиња у Ст. Бечеју“ сматра за пријатну дужност, да свима овим племенитим и добродушним приложницима, који приликом држане забаве о њеној прослави двадесетпетогодишњице 15. авг. о. г. учинише своје прилоге у корист задружне благајне, овим путем јавно благодари, молећи их: да нашу топлу

благодарност ујердно примити изволе. — А имена велештованих приложника ово су:

Самко Стојановић 1 ф., Фрајнд Јожика 2 ф., Н. Шићаревић (Т. Бечеј) 1 ф., Јелена Радановић 1 ф., Јосиф Гавански 1 ф., Нителбанк 5 ф., Бачкопотиска штедионица 5 ф., Др. Вајнбергер 3 ф., Емилија Јоцић 5 ф., Меленачка Задруга Српкиња 5 ф., Бошко Поповић (Фелдварац) 2 ф., Адолф Клајн 50 новч., Стеван Милованов проф. (Н. Сад) 1 ф., Тихомир Остојић проф. (Н. Сад) 2 ф., Н. Сарајлић (Суботица) 4 ф., Др. Терик 1 ф., Паја Петковић 1 ф., Јовановић секр. конзулата (Београд) 4 ф., Др. Иван Влаховић 5 ф., Виши Карољ 2 ф., Павле Терзин (Ада) 1 ф., Кикиндска Задруга Српкиња 5 ф., Сидра Пачу (В. Кикинда) 3 ф., Др. И. Секељи 1 ф., Софија Ђићин (Т. Бечеј) 2 ф., Тока Мијатовић (Н. Сад) 1 ф., Цвиј Деже 1 ф., Илија Јовановић (Т. Бечеј) 1 ф., Бранко Грујић (Пакрац) 1 ф., Мороз Имре 2 ф., Јелена Симоновић 1 ф., Др. Паја Мартиновић 1 ф., Др. Арон пл. Војновић 7 ф., Алексе. Шевић (Кикинда) 1 ф., Н. Н. 1 ф., Динка и Пера Кекић 2 ф., Глиша Миковић 2 ф., Др. Милан Поповић 3 ф., Лебл Н. 3 ф., Чедо Дорословачки 1 ф., Јован Степанов 1 ф., Хетеш Калман 3 ф., Тока Богдановић 1 ф., Јулијана Јовановић 5 ф., Јелена Коњовић (Суботица) 5 ф., Светозар Соколовић 1 ф., Др. Богдан Давидовић, (Т. Бечеј) 2 ф., Иван Мучалов (В. Бечкерек) 2 ф., Др. Грипбаум Пали 2 ф., и Кристина Хаднађев 1 ф. — Свега 122 фор.

У Ст. Бечеју, 20. августа 1899. год.

Стеван Жекић,
перовођа.

Емилија Јоцић,
председница.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Доброшворна Задруга Српкиња у Сеншомашу била је милостива и даровала је нашој ћерки *Мили* за шк. 1897—8. и 1898—9. годину 110 ф. потпоре и омогућила, да је наше дете довршило новосадску срп. вишу девој. школу с врло добрим успехом. С тога изјављујемо тој славној задрузи овим путем своју најтоплију захвалу.

У *Сеншомашу*, 18. (30.) августа 1899.

Коста и Емилија Нецић,
родитељи.

САДРЖАЈ: Двадесетпетогодишњица „Просветне задруге Српкиња у Ст. Бечеју“. — Говор у свечаној седници „Просветне задруге Српкиња“ приликом њене 25-годишње прославе. — На гроб Вукосави и Олгици Лубен. Даница Максимчев. — На размишљање нашим Српкињама. Милица. — Сјећам те се! С... — Општи конгрес женскиња. — Јунска ноћ. Влада Луњевица. — Радња добротворних задруга Српкиња. Нови Сад. — Дописи Чуруг. М. С. — Записи у албум гђи Зорки М. ... Ник. Ст. Љубина. — Белешке. — Листак. Ратари. Написала Милка Гргурова. — Заставник на заклетви. Јова. — Ковчежић. — Јавне захвале.